Mál- og avrikssáttmáli millum

Heilsumálaráðið
og
Deildina fyri Arbeiðs- og Almannaheilsu / Deildina fyri Gransking og menning
2012

Visjón
Deildin fyri Arbeiðs- og Almannaheilsu og Deildin fyri Gransking og menning skal vera ein kliniskur og epidemiologiskur førleikadepil innan umvhørvismedisin og fólkaheilsu.

Missión
Arbeiðsuppgávurnar hjá Deildini fyri Arbeiðs- og Almannaheilsu eru at kanna einstaklingar fyri sjúku ella mein av arbeiðsávum; at meta um arbeiðsførleika, serliga í sambandi við fyritíðarpensjón, endurbúgving og yrkisráðgeving annars; at ráðgeva Arbeiðseftirlitinum og Skipaeftirlitinum í arbeiðsmedisinskum spurningum; at skipa fyri sjúkufyribyrgjandi arbeiði og at fremja granskingarvirksemi innan arbeiðs- og almannaheilsu.

Inngangur
Deildin hevur, síðani hon varð sett á stovn í 1988, skipað fyri ymiskum granskingarvirksemi bæði innan umhvørvis-og arbeiðslæknafrøði og fólkaheilsu. Hetta virksemið, sum hevur verið í neyvum samstarvi við starvsfelagar í Evropa, USA og Asia, er fíggjað við peningi úr almennum og privatum grunnum í USA, ES, Danmark og Føroyum. Ein megintáttur í granskingini er, hvussu dálkingin í heimshøvunum ávirkar heilsuna hjá børnum og vaksnum. Granskingin hevur serliga snúð seg um árin á nervalagið hjá børnum, men nú er deildin farin undir umfatandi kanningar av sukursjúku millum tilkomin og eldri fólk. Harumframt er deildin farin undir at kanna immunskipanina hjá smábørnum og tannáringum. Hesar granskingarætlanir halda eftir ætlan fram í fleiri fíggjarár.

Kjarnuøkið
Deildin skal taka sær av:

- Kanna einstaklingar, sum aðrir læknar, myndugleikar, fakfeløg v.m., senda til kanningar fyri samband millum arbeiðsumhvørvi og heilsu.
- Kanna bólkar av arbeiðsfólki, har illgruni er um, at arbeiðsumhvørvi ávirkar heilsu teirra.
- Veita Arbeiðseftirlitinum og Skipaeftirlitinum abeiðsmedisinskan stuðul í teirra málsviðgerðum, íroknað upplæring av kommunulæknum til at kunna skriva heilsuprógv til sjófólk og kavarar.
- Gera metingar av arbeiðsførleikum fyri Almannastovuna.
- Gera metingar av vinnusjúkum fyri Føroya Vanlukkutryggingarráð.
- Gera kanningar fyri Fólkaheilsuráðið.
- Gera vísindaligar kanningar av fólkaheilsuni og umhvørvisárinum í víðari merking.
- Skriva og tala í miðlum til tess at stimbra fólkaheilsuni og betra um arbeiðsumhvørvið
- Skipa fyri og luttaka í vísindaligum ráðstevnum bæði heima og úti í heimi.
- Fáa til vega fígging til granskingarætlanir.

Virksemi í 2012

Øki	**Evni**	**Endamál**	**Tiltøk**
Sjúklingar	Kanning av sambandi millum arbeiðslív og heilsustøðu	Staðfesta orsøk til sjúku og greiða sjúklinginum frá úrsliti og avleiðingunum	Siga eftirlitsmyndugleikum á sjógvi og landi frá hesum. Boða Arbeiðsskaðatrygging og møguliga Almannastovuni frá tí staðfesta
Sjúklingar	Kanning av arbeiðsførleika	Meta um hvat arbeiði sjúklingurin kann klára og taka støðu til møguligt avlamni	Siga arbeiðsplássi ella myndugleika frá hesum
Tænasta til aðrar myndugleikar	Geva arbeiðsmedicinskar og serfrøðiligar metingar til Arbeiðseftirlitið og Skipaeftirlitið	At lýsa fyrisitingarmál við tí læknafrøðiliga partinum	1. Gera váðametingar av ymsum eksponeringum mótvegis einstaklingum og bólkum av arbeiðstakarum 2. Gera váðametingar av ymsum eksponeringum mótvegis einstaklingum og bólkum av arbeiðstakarum
Undirvísing av læknum	Geva læknum lóggilding sum sjóvinnulæknar og sum kavaralæknar	Gera læknarnar greiðar yvir krøvini í føroyskum kunngerðum viðvíkjandi heilsuni hjá sjófólki og kavarum	Allir kommunulæknar og kommunulæknaavloysarar koma á deildina á skeið til tess at fáa autorisasjón at skriva heilsuprógv til sjófólk
Fólkaheilsukanningar	Leggja til rættis og gjøgnumføra kanningar, har einstaklingar luttaka	At staðfesta sambandið millum lívsshátt, umhvørvi og heilsustøðu	Gera niðurstøður, sum kunnu nýtast í fólkaheilsuarbeiðinum
Vísindaligar kanningar	Kohortukanningar	At fylgja heilsustøðuni og samanbera við áður innsavnað eksponeringsdata	At gera niðurstøður, sum heilsumyndugleikar heima og úti í heimi kunnu brúka í markvirðisásetingum
Peningaligt tilfeingi	Fígging av granskingarverkætlanum	Kohortukanningar eru serliga dýrur	Tí er neyðugt at søkja pening frá sterkum fíggjarkeldum sum:

		kanningarháttur, við tað, at fólk skulu flytast úr bygd og bý til kanningar í Sigmundargøtu. Hesi skulu hava kompensatión fyri mista arbeiðsinntøku, og eisini er neyðugt, at fáa serfrøðingar uttan úr heimi, eins og kanningartól eru fyri neyðini.	1. EU 2. Miljøstyrelsen í Danmark 3. Det Strategiske Forskningsråd 4. National Institute of Health, umvegis Harvard School of Public Health 5. Granskingarráðnum
Umsiting	1. Umsiting av Landslæknahús-unum 2. Fíggjarstýring 3. Bókhald og roknskap 4. Teldutøk journalskipan 5. Brævaskifti	Vit eru ein eind, sum umsitingarliga ikki fær hjálp frá øðrum til at reka stovnin. Tó er deildin í Landsneti og Roknskaparskipan Landsins	Vit gera tað, sum er neyðugt at tryggja viðlíkahald, og at krøv og lógir og kunngerðir viðvíkjandi virkseminum á einum almennum stovni verða lúkað.
FarGen	Ílegulesa allar føroyingar, sum vilja vera við, soleiðis, at tá ið persónurin í diagnostiskum ella viðgerðarhøpi hevur tørv á tí, fer at kunna slá upp í hesa íleguskrá.	Endamálið er at skapa ein víðfevndan granskingarmøgu-leika, tá ið íleguskrá-in verður nýtt saman við ættarbands-skránni og diagnosu-skránni í heilsuverk-inum.	1. Fáa til vega góðkenningar frá ymsu myndugleiku-num, so sum Vísindasiðseminevndi ni og Dátueftirlitinum. 2. At fáa til vega tilsagnir um samstarv við útlendskar veitarar av analysum, kunn-ingartøkni og annars neyðugt know-how, til tess at fáa hesa stóru skipan at virka.

Fíggjar- og starvsfólkaviðurskifti
Fíggjarjáttanin til stovns nr. 121020, Deildin fyri Arbeiðs- og Almannaheilsu,er í 2012 1.658 t.kr. Fíggjarætlan verður løgd við ársbyrjan, so játtanin heldur alt árið.

Deildin fyri Arbeiðs- og Almannaheilsu hevur 2,5 ársverk.
<u>Í 2012 hava vit eina fíggjarætlan fyri stovns nr. 143513 upp á kr. 3.155. Í 2012 rokna vit við 5,5 ársverkum.</u>

Sáttmálaskeið
Hesin sáttmálin er galdandi fyri alt árið 2012.
Eftirmeting av sáttmálanum verður gjørd saman við aðalstjóranum í Heilsumálaráðnum á heysti 2012.

Tórshavn, 10. mai 2012

Heilsumálaráðið	Deildin fyri Arbeiðs- og Almannaheilsu og Deildin fyri gransking og menning
Poul Geert Hansen, aðalstjóri	Pál Weihe, yvirlækni